

EL LLATÍ, EINA I CLAU

FERRAN GRAU CODINA

Departament de Filologia Clàssica.
Universitat de València

De forma recurrent, a propòsit d'alguna reforma educativa o d'alguna altra alteració del sistema educatiu, apareixen publicades als mitjans de comunicació defenses del manteniment de les assignatures de *Llatí* i de *Grec* en l'ensenyament secundari, potser l'últim reducte que queda a la seua llarga història. Els arguments utilitzats són variats, encara que hi predominen aquells de caràcter abstracte i subsidiari, com ara que el seu estudi afavoreix el coneixement aprofundit de les llengües pròpies, que aporta disciplina mental a qui s'hi dedica o que ajuden a construir el propi pensament. Tampoc no falten els qui n'han defensat la inutilitat intrínseca, oposant-la a la mentalitat pragmàtica i utilitària predominant, o els qui lamenten, com Antonio Muñoz Molina, no haver après millor la llengua de Virgili per poder gaudir de la seua monumental obra, *Eneida*, en la seua llengua original.

Si afirmem, però, que sobre la llengua i el pensament grec es construeix la llengua i el pensament romà, si sobre la llengua de Roma i el seu pensament s'eleva i es construeix el pensament cristià i occidental, jurídic, literari, filosòfic i científic, i sobre el seu model comencen a cultivar-se i a enriquir-se, com a efecte d'aquesta cultivació, les diferents llengües d'Europa derivades o no del llatí; si, en definitiva, afegim que escola i estudi del llatí han sigut termes sinònims durant segles, és a dir, que el fet d'anar a escola consistia únicament en l'aprenentatge i el domini oral i escrit del llatí, potser, si més no, tenim l'explicació, si no la justificació, de la seua presència en els sistemes educatius d'arreu d'Europa, és a dir, de la possibilitat del seu estudi. Ara bé, aquests arguments històrics i teòrics potser no resultaran ni convincents ni efectius a l'hora de presentar, simplement, què es pot esperar de l'estudi del llatí i del grec, què aportaran a l'estudiant, per què i per a què és útil i convenient el seu aprenentatge, tot tenint en compte que

en la societat, i en conseqüència també en la ment de molts joves en edat escolar, està instal·lada la idea que l'estudi de les disciplines humanístiques, com la literatura, la història, la filosofia, el llatí i el grec, no tenen una utilitat immediata o pràctica a curt termini.

L'estudi del llatí i del grec aporten, en primer lloc, la intriga de la novetat: allò que és desconegut i fins i tot esotèric, que no es pot aprendre pràcticament en cap altre lloc. En segon lloc, i una vegada iniciat el seu estudi, una formalització gramatical que en molts casos no s'assoleix mitjançant l'estudi de cap llengua, ni de l'anglès, ni de les pròpies. Així, adquireixen el nivell d'abstracció i de reflexió metalingüística necessari que els fa comprendre millor conceptes a primera vista tan simples com «subjecte», «complement directe» o «circumstancial». Aquest estudi tan formal pot decebre una mica. A mesura que l'alumne avança, es veu

abocat a pensar i reflexionar sobre el sentit de les paraules, de les llatines i de les pròpies, amb la pràctica d'un exercici que a penes es dona a les aules, com és l'exercici de la traducció, la qual cosa produeix el desenvolupament gradual d'operacions fines de la ment, mitjançant l'analogia i la diferenciació, per copsar-ne el sentit i les matisacions. És així com comença a posar-se en pràctica el pensament, sobre un objecte concret, amb un valor afegit que no tenen les llengües modernes, almenys les més properes, que permet també traslladar-se molts anys enrere i penetrar en la mentalitat antiga que alhora ens resulta familiar i propera. Així aprèn l'estudiant, amb la pràctica, a «construir el seu pensament».

**«A mesura que avança
en el seu coneixement i,
a través seu, en el
coneixement de la seua
cultura, el llatí i el grec
van esdevenint l'eina
i la clau per accedir
a un coneixement
més profund»**

A mesura que avança en el seu coneixement i, a través seu, en el coneixement de la seua cultura, el llatí i el grec van esdevenint l'eina i la clau per accedir a un coneixement més profund, no sols de la història i de les literatures antigues, sinó de la història, les literatures i la cultura del món a què pertanyem. ■